

УДК 338.2.658:005.5

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-71-75

ПАНЧЕНКО Володимир Анатолійович –

доктор економічних наук, професор, професор кафедри математики і методики її навчання,

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-0330>e-mail: op_panchenko@ukr.net**КОРЕЦЬКИЙ Денис Сергійович –**

студент першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 073 Менеджмент

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0638-201X>e-mail: deniskoreckij@gmail.com

ВДОСКОНАЛЕНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ЯК СПОСІБ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТІ

Інноваційні зміни вимагають від освітньої організації особливої діяльності, що відображає зміст та організацію нового. Інноваційний процес є сукупністю окремих стадій, пов'язаних зі змінами, специфіка яких полягає в тому, що вони досягаються за допомогою реалізації інноваційних проектів в освіті.

У статті розкрито особливості формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо використання методичного апарату та інструментарію управління проектами для управління інноваційними проектами в освітній організації.

Проект розглядається як унікальний комплекс взаємопов'язаних робіт, що забезпечує створення продукту (послуги) в умовах заданих вимог та обмежень.

Специфіка вітчизняної практики управління проектами виникає в результаті синтезу різних професійних функцій суб'єктів проектної діяльності співробітників організації, а також стейкхолдерів. Поширення практики застосування переваг проектного менеджменту в інноваційній діяльності розглядається як дієвий інструмент пошкваллення інноваційної активності сучасних освітніх організацій.

Встановлено, що ефективність проектної діяльності багато в чому обумовлена професійними та особистісними характеристиками керівника проекту, який повинен мати навички формування та розвитку команди проекту з урахуванням специфіки унікальних особливостей середовища проекту.

Доведено, що інноваційні проекти є модерною формою організації інноваційної діяльності в умовах посилення кризових явищ, швидкої цифровізації і глобалізації економічних процесів, яка здатна забезпечити постійне підвищення інноваційності та конкурентоспроможності освітньої організації.

Обґрунтовано напрями подальших досліджень з удосконалення управління інноваційними проектами, націлені на посилення інтелектомісткості проекту, що дає змогу інтелектуалізувати виробничі процеси, пошквалити інноваційну активність та забезпечити підвищення інноваційності освітньої організації.

Ключові слова: *проект, інноваційна діяльність, освітня організація, керівник проекту, команда проекту, проектний менеджмент, інновації, інноваційний проект, інтелектомісткість, інтелектуальний потенціал, інноваційність, конкурентоспроможність, управління інноваційним проектом.*

PANCHENKO Volodymyr Anatoliyovych –

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of mathematics and methods of its teaching of Volodymyr Vynnychenko

Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4927-0330>e-mail: op_panchenko@ukr.net**KORETSKY Denys Serhiyovych –**

student of the first year of the second (master's) level of higher education specialty 073 Management

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0638-201X>e-mail: deniskoreckij@gmail.com

ADVANCED PROJECT MANAGEMENT AS A WAY OF INNOVATIVE CHANGES IN EDUCATION

Innovative changes require special activities from the educational organization that reflect the content and organization of the new. The innovation process is a set of separate stages associated with changes, the specificity of which is that they are achieved through the implementation of innovative projects in education.

The article reveals the peculiarities of the formation of a system of theoretical knowledge and practical skills regarding the use of methodological apparatus and project management tools for managing innovative projects in an educational organization.

The project is considered as a unique complex of interrelated works, which ensures the creation of a product (service) under the conditions of given requirements and restrictions.

The specificity of the domestic project management practice arises as a result of the synthesis of various professional functions of the subjects of the project activity of the organization's employees, as well as stakeholders. The spread of the practice of applying the advantages of project management in innovative activity is considered as an effective tool for revitalizing the innovative activity of modern educational organizations.

It has been established that the effectiveness of the project activity is largely determined by the professional and personal characteristics of the project manager, who must have the skills to form and develop the project team, taking into account the specifics of the unique features of the project environment.

It has been proven that innovative projects are a modern form of organizing innovative activities in the conditions of increasing crisis phenomena, rapid digitalization and globalization of economic processes, which is able to ensure a constant increase in innovativeness and competitiveness of an educational organization.

The directions of further research on improving the management of innovative projects are substantiated, aimed at strengthening the intellectual content of the project, which makes it possible to intellectualize production processes, revive innovative activity, and ensure an increase in the innovativeness of the educational organization.

Key words: *project, innovative activity, educational organization, project manager, project team, project management, innovations, innovative project, intellectual capacity, intellectual potential, innovativeness, competitiveness, management of an innovative project.*

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності проблеми. На сьогодні розуміння значущості інновацій зростає на рівні економічних суб'єктів. Однією з умов створення та успішного виведення на ринок інновацій є високий рівень організації суб'єктами інноваційної діяльності процесів розробки і реалізації інноваційних проєктів. Серед усіх видів проєктів інноваційний є найбільш ризикованим видом, саме тому потребує глибокого аналізу ризиків його впровадження та оцінки ефективності проєкту. Розвиток технологій в останні роки зумовив появу нових видів діяльності, які суттєво відрізняються від традиційних. Ці відмінності ставлять під сумнів ефективність методів, які застосовувалися раніше, для забезпечення достовірної оцінки інноваційного проєкту. В оцінці необхідно враховувати специфіку і невизначеність інноваційного проєкту, пов'язану з його реалізацією та іншими ризиками. Неправильний і необґрунтований вибір інноваційного проєкту може призвести до фінансових втрат і мати негативний вплив на соціальне й екологічне середовище освітньої організації. З огляду на це, надзвичайно важливою є якість оцінки ефективності інноваційних проєктів та проведена експертиза проєкту. Поширення практики застосування переваг проєктного менеджменту в організації інноваційної діяльності розглядається як дієвий інструмент пожвавлення інноваційної активності сучасних освітніх організацій. Інноваційний проєкт є модерною формою організації інноваційних процесів, що сприяє підвищенню інноваційності та конкурентоспроможності освітніх організацій. Економічний та соціальний розвиток країни залежить насамперед від активізації інноваційної діяльності. Великий вплив на рівень впровадження інновацій справляє забезпечення ефективного управління інноваційними проєктами, тому дослідження є доволі актуальним. Обґрунтовано доцільність удосконалення управління інноваційними проєктами на основі підвищення їхньої інтелектуальності для підвищення інноваційності та конкурентоспроможності.

Інноваційні проєкти в освітній організації пов'язані з дослідженням абсолютно нових питань, роботі в умовах невизначеності та розробці

інструментів та методів впровадження інноваційного продукту або послуги. На теперішній час, розвиток інноваційних технологій та інноваційних проєктів є дуже важливим аспектом існування кожної організації. Саме інноваційні проєкти стимулюють розвиток сучасної школи менеджменту та управлінських концепцій, що повинні задовольняти описані вище змінні в формулі успішного впровадження інноваційного проєкту.

У науці налічується безліч визначень поняття «інновація». У вітчизняній літературі поряд із згаданим терміном широко використовуються такі слова, як «нове», «нововведення». У менеджменті найбільш поширений термін «інновація», який у вітчизняній науці або вживається як синонім слова «нововведення», або позначає такі нові продукти, процеси, послуги, які вже використовуються на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики проєктного менеджменту та інноваційної теорії спостерігаємо у вітчизняному науковому просторі у публікаціях А. Амоші, В. Гейця, С. Ілляшенка, О. Кузьміна, А. Череп та ін. Водночас публікації з тематики управління інноваційними проєктами в наукових розвідках та офіційних нормативних документах з'явилися як результат поєднання напрямів управління проєктами (зокрема, в частині інвестування), що сформувався в 1950 рр. ХХ ст., та інноваційної теорії Й. Шумпетера [1; 2; 3].

Концепція «інновація» є загальноприйнятим у науковому співтоваристві. З огляду на напрацювання дослідників все ж таки управління проєктами як спосіб інноваційних змін потребує глибшого аналізу на основі теоретичних засад управління проєктами.

Метою статті є формування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо використання методичного апарату та інструментарію управління проєктами для управління інноваційними проєктами в освітній організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження доводять, що інноваційні проєкти є модерною формою організації інноваційної діяльності в умовах посилення кризових явищ,

швидкої цифровізації і глобалізації економічних процесів, яка здатна забезпечити постійне підвищення інноваційності та конкурентоспроможності освітньої організації. Реалізація інноваційної моделі управління вимагає пошуку прогресивних напрямів удосконалення управління інноваційними проектами освітньої організації. Проекти існують з тих пір, як існує людське суспільство. Людство постійно винаходить щось нове, вигадує, висуває ідеї, розробляє, планує і виконує задумане. Будівництво єгипетських пірамід і космічні польоти на Марс, реалізація гранту й одержання вченого ступеня – усе це проекти, що розрізняються тільки за масштабами, часом та витратами, потрібним на їхнє виконання. Усі ці види діяльності мають між собою цілий ряд загальних ознак, що роблять їх проектами [6].

1 ознака. Кожен проект має ціль або декілька цілей. Проекти направлені на отримання певних результатів – досягнення цілей. Саме цілі є рушійною силою проекту, і всі зусилля щодо їх планування та реалізації здійснюються для того, щоб цілі були досягнуті. Проект передбачає комплекс взаємопов'язаних цілей. Наприклад, основною метою проекту є вдосконалення управління освітньою організацією, підвищення її конкурентоспроможності. Проміжними цілями можуть бути розробка технічної документації і програмного забезпечення, навчання персоналу.

2 ознака. Проект включає у себе необхідність виконання взаємопов'язаних дій з чітко встановленою послідовністю їх здійснення. Наприклад, при реалізації проекту необхідно дотримуватися технологічної послідовності виконання операцій. Деякі проміжні операції не можуть бути реалізовані, доки не завершені інші завдання. Проте деякі операції можуть здійснюватися паралельно. Будь-який проект складається з великої кількості взаємопов'язаних дій, які потребують управління при їх виконанні, тобто використання системи управління проектами.

3 ознака. Проекти мають чітко обмежену тривалість у часі. Усі проекти тимчасові. У них повинні бути чітко визначені початок і закінчення. Проект закінчується тоді, коли досягнуті його основні цілі. Значна частина зусиль під час роботи з проектом направлена саме на забезпечення його виконання в обумовлений термін. Для цього готуються графіки, що показують час початку і закінчення завдань проекту. Проект як система існує рівно стільки часу, скільки його потрібно для отримання кінцевого результату.

4 ознака. Проекти певною мірою неповторні і унікальні. Але міра унікальності може значно відрізнятись від одного проекту до іншого. Проект повний ризику і невизначеності, тому що минулий досвід може лише обмежено підказувати, що можна чекати під час його виконання. Саме ці чотири характеристики відрізняють проекти від інших видів діяльності. Доволі важливим управлінським аспектом практичного впровадження інноваційних проектів є комплекс ефективних управлінських заходів, що здійснюються безпосередньо керівниками кожного конкретного проекту [4]. Вважаємо, що ці заходи насамперед повинні

грунтуватися на визнаних в проектному менеджменті підходах (класичному, за циклом вирішення проблеми та за стадією життєвого циклу). Виявлені в процесі дослідження проблеми управління інноваційними проектами в Україні слугують базою для формування пропозицій щодо удосконалення управління ними [5].

Побудувати ефективну систему управління інноваційним проектом будь-якого масштабу неможливо без врахування впливу чинника його інфраструктурного забезпечення. У межах цього напрямку, з огляду на проаналізовані та статистично обгрунтовані вище проблеми, пропонуємо велике значення надати забезпеченню висококваліфікованими кадрами у сфері впровадження інновацій та управління ними, фінансовому забезпеченню та техніко-технологічному забезпеченню [2].

Створення своєрідних інформаційних осередків на рівні держадміністрацій у вигляді інформаційно-консультаційних центрів дасть змогу вирішити проблему взаємозв'язку науки та виробництва та надасть можливість освітнім організаціям, що працюють у різних галузях, систематично ознайомлюватися з новими розробками у кожній з них [7].

Процес управління кожним окремо взятим інноваційним проектом відбувається під впливом вищеперахованих зовнішніх чинників та включає комплексно об'єднані складові основних підходів управління, що застосовуються в проектному менеджменті – класичному (що розглядає процес управління проектом у взаємозв'язку п'яти основних функцій), підхід до управління проектом як циклом вирішення проблеми та підхід до стадій життєвого циклу [6].

Планування є основою для здійснення управлінських заходів, а бізнес-план є орієнтиром того, що потрібно здійснити у межах інноваційного проекту, хто і в які терміни це буде виконувати та яка загальна вартість і термін окупності інноваційного проекту. Завершальним етапом процесу управління інноваційним проектом є здійснення контролю за отриманими результатами [3]. Контроль є обов'язковим елементом управлінського процесу, тому і присутній в усіх підходах проектного менеджменту. Результати контролю та аудиту проекту дають змогу говорити про рівень досягнення цілей проекту та його значення і ефективність.

Життєвий цикл інноваційного проекту – повний комплекс робіт та заходів, що виконуються строго в певній послідовності усіма виконавцями проекту.

Виконавці, замовники та інвестори робіт є учасниками проекту. Узагальнюючи викладене, можна дати таке визначення поняття «життєвий цикл проекту»: це період між моментом появи проекту і моментом його закриття. Життєвий цикл проекту – період розвитку проекту з моменту вкладення перших коштів у його реалізацію і до моменту ліквідації (отримання останньої вигоди). Отже життєвий цикл проекту – це схема або алгоритм, за яким здійснюються певні дії при

розробленні й впровадженні проекту, визначаються його стадії [7].

Управління проектом (УП; projectmanagement, PM) – це мистецтво керівництва та координації людських та матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування сучасних методів та техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів за складом й обсягом робіт: вартості, часу, якості та задоволення учасників проекту [США, Зведення знань з управління проектами (РМІ)]. Управління проектами – це управлінське завдання щодо завершення проекту в строк, в межах встановленого бюджету та відповідно до технічних специфікацій та вимог. Проект-менеджер є відповідальним за досягнення цих результатів [Англійська асоціація проект-менеджерів]. Управління проектом – це єдність управлінських завдань, організації, техніки і засобів для реалізації проекту [Німеччина – DIN 69901]. Відповідно до стандарту Р2М управління проектами – це набір практичних професійних можливостей для приведення проектного продукту до заданої місії шляхом організації спеціальної проектною групи, яка володіє проектним аналізом, ефективно поєднує найбільш відповідні технічні і управлінські методи та прийоми й розробляє найбільш ефективну та дієву декомпозицію робіт і шляхи впровадження. (Project managementisthetotalframeworkofpracticalprofessional capabilitytodeliver a projectproductmeeting a givenmission, byorganizing a dedicatedprojectteamawareofduediligence, effectivelycombiningthemostrappropriatetechnicalandmanagerialmethodsandtechniquesanddevisingthemostefficientandeffectiveworkbreakdownandimplementationroutes.)[8]. Досліджуючи управління проектами, особливо інноваційними, необхідно пам'ятати, що мова йде про управління динамічним об'єктом. Тому система управління інноваційним проектом повинна бути достатньо гнучкою, щоб допускати часті модифікації без загальних змін у робочій програмі [5].

При управлінні інноваційними проектами необхідно враховувати такі їх особливості:

1. Кожен інноваційний проект повинен пройти цикл «наука-виробництво-споживання». Ідея інноваційного проекту повинна мати основу у формі наукових і маркетингових досліджень, як і виробництво, що повинно орієнтуватися на споживача і спиратися на наукові розробки.

2. Складність прогнозування результатів і, як підсумок, – підвищені ризики. Поява нового завжди пов'язана з високим ризиком неприйняття суспільством. Вірогідність отримання позитивних результатів, залежно від вигляду і характеру інноваційних досліджень, коливається від 5 до 95 %.

3. Розроблення і впровадження інноваційного проекту – творче і унікальне завдання. Тому багато що залежить від ентузіазму і особистої зацікавленості виконавців. Аналіз причин невдач інноваційних проектів показав, що причиною цих невдач є управління проектом звичайними найманими працівниками, які мали єдину мотивацію у вигляді грошей.

4. Організація роботи учасників проекту. Наявність свободи волі і високої мотивації учасників проекту робить звичну організацію праці і створення трудової дисципліни недоцільними. Тому необхідний адекватний підхід до вибору керівниками стилю управління.

5. Відсутність звичних стандартів для інноваційного проекту. Навіть найчіткіша концепція проекту може зазнати серйозних змін у процесі розроблення. Отже, управління інноваційним проектом – складний процес, який передбачає привнесення додатково до робіт з проекту знань, навичок, методів і засобів для задоволення вимог, що висуваються до проекту, і очікувань учасників проекту. Щоб задовольнити ці вимоги і очікування, необхідно знайти оптимальне сполучення між цілями, строками, витратами, якістю та іншими складовими проекту, в чому і полягає філософія управління проектами [6].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином ефективність проектної діяльності багато в чому обумовлена професійними та особистісними характеристиками керівника проекту, який повинен мати навички формування та розвитку команди проекту з урахуванням специфіки унікальних особливостей середовища проекту. Ми вважаємо, впровадження проект-менеджменту в освітній організації послужить оптимальним способом підвищення конкурентоспроможності загалом і максимально ефективного використання людських ресурсів. Дослідження доводять, що інноваційні проекти є модерною формою організації інноваційної діяльності в умовах посилення кризових явищ, швидкої цифровізації і глобалізації економічних процесів, яка здатна забезпечити постійне підвищення інноваційності та конкурентоспроможності освітньої організації. Реалізація інноваційної моделі управління вимагає пошуку прогресивних напрямів удосконалення управління інноваційними проектами освітньої організації. Доведено необхідність поєднання процесів розробки та реалізації інноваційних проектів як важливого чинника підвищення інноваційної активності освітньої організації. Систематизовано чинники, які мають негативний вплив на зацікавленість освітніх організацій у впровадженні інноваційних проектів, що посилює зниження інноваційної активності в українській освіті.

Обґрунтовано напрями подальших досліджень з удосконалення управління інноваційними проектами, націлені на посилення інтелектомісткості проекту, що дає змогу інтелектуалізувати виробничі процеси, поєднати інноваційну активність та забезпечити підвищення інноваційності освітньої організації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
2. Пересада А. А. Проектне фінансування : підручник. К. : КНЕУ, 2005. 761 с.
3. Іванілов О. С. Економіка підприємств: підруч. К: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

4. Мойсеєнко І.П. Інвестування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490 с.
5. Скрипко, Т.О. Інноваційний менеджмент : підруч. К.: Знання, 2011. 428 с.
6. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 504 с.
7. Управління інноваційними проектами в умовах міжнародної інтеграції : монографія / О. О. Охріменко, Н. Є. Скоробогатова, І. М. Манаєнко, Р. С. Ярьсько. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2018. 262 с.

REFERENCE

1. Maiorova, T. V. (2009). Investytsiina diialnist [Investment activity]: pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl.: Tsentr uchbovoiliteratury, 472 s. [in Ukrainian]
2. Peresada, A. A. (2005). Proektne finansuvannia [Project Financing] : pidruchnyk. K. : KNEU, 761 s. [in Ukrainian]
3. Ivanilov, O. S. (2009). Ekonomika pidpriemstv [Enterprise Economics]: pidruch. K: Tsentr uchbovoi literatury, 728 s. [in Ukrainian]
4. Moiseienko, I. P. (2006). Investuvannia [Investment]: navch. posib. K.: Znannia, 490 s. [in Ukrainian]
5. Skrypko, T. O. (2011). Innovatsiinyi menedzhment [Innovation Management]: pidruch. K.: Znannia, 428 s. [in Ukrainian]
6. Krasnokutska, N. V. (2003). Innovatsiinyi menedzhment [Innovation Management]: navch. posib. K.: KNEU, 504 s. [in Ukrainian]
7. (2018). Upravlinnia innovatsiinyh proektamy v umovakh mizhnarodnoi intehratsii. [Management of Innovative Projects in the Context of International Integration]: monohrafiia / Okhrymenko O. O., Skorobohatova

N. Ye, Manaenko I. M., Yaresko R. S. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. 262 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПАНЧЕНКО Володимир Анатолійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри математики і методики її навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: менеджмент, безпекознавство.

КОРЕЦЬКИЙ Денис Сергійович – студент першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 073 Менеджмент Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: вдосконалене управління проектами як спосіб інноваційних змін в освіті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PANCHENKO Volodymyr Anatoliyovych – Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of mathematics and methods of its teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: management, security studies.

KORETSKY Denys Serhiyovych – first-year student of the second (master's) level of higher education, specialty 073 Management of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: improved project management as a way of innovative changes in education.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2023 р.

УДК 378.433

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-75-80

ПАСІЧНИК Наталя Олексіївна –

доктор історичних наук, професор професор кафедри математики та методики її навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0923-9486>
e-mail: pasichnyk1809@gmail.com

ЯРЕМЕНКО Людмила Іванівна –

кандидат педагогічних наук, доцент доцент кафедри математики та методики її навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1167-8744>
e-mail: llut4enko@gmail.com

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЦДУ ІМ. В. ВИННИЧЕНКА: НАБУТИЙ ДОСВІД, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглядається процес становлення, поточний стан і визначаються перспективи моніторингових досліджень якості освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка. Актуальність цієї тематики зумовлена необхідністю підвищення якості вищої освіти, що має не лише освітній чи педагогічний, а й соціальний, політичний та управлінський контекст. Важливою складовою забезпечення якості вищої освіти в межах університету є розбудова ефективної системи внутрішнього моніторингу якості освіти.

Організація дієвого внутрішнього моніторингу є складним завданням, проте його становлення й реалізація в межах університету проходила результативно завдяки успішній участі викладачів навчального закладу у міжнародному проєкті «Освітні вимірювання адаптовані до стандартів ЄС» (“Educational Measurements Adapted to EU Standards”, TEMPUS IV, 2009–2012). У результаті проєкту було здійснено підготовку науково-педагогічних працівників до викладання курсів у галузі освітніх вимірювань і моніторингу якості освітньої діяльності й запроваджено підготовку магістрів з освітніх вимірювань. Викладачі, які були задіяні в цьому проєкті, залучені до проведення моніторингових досліджень якості освіти в університеті.